

Dyslexieprotocol Saenstroom opdc

Inleiding

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie, (lezen) en/ of schriftbeeldvorming (spellen). De gesignaleerde problemen zijn "didactisch resistent" en zullen dus niet of nauwelijks afnemen ondanks systematische en taakgerichte hulp door de leraar en de remedial teacher.

In de meeste gevallen zijn hardnekkige lees- en spellingsproblemen reeds op de basisschool gesignaleerd en geremedieerd. Het kan dan gaan om dyslectische kinderen (vastgesteld na onderzoek) of dyslexieverdachte kinderen (wel problemen maar (nog) geen dyslexieverklaring). Het is echter ook mogelijk dat een leerling in staat is zijn lees- en spellingsproblemen op de basisschool dusdanig te compenseren dat er van hiaten geen melding wordt gemaakt. Zo kan het voorkomen dat de problematiek pas in het VO echt een belemmering wordt (langere teksten, meer talen).

Dyslectische leerlingen moeten niet belemmerd worden in het volgen van de opleiding waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn. Saenstroom opdc erkent daarom dyslexie als een probleem bij de onderwijskundige ontwikkeling van een kind.

De belangen van kinderen met dyslexie worden in eerste instantie behartigd door de dyslexiecoördinator, mentoren, maar zeker ook door de vakdocenten.

Daarnaast spelen ouders en de leerling zelf een grote rol in het realiseren van goede resultaten. Saenstroom opdc zet zich in voor de dyslectische leerling, maar wil nadrukkelijk wijzen op de inspanningsverplichting van de leerling zelf.

Dyslexieverklaring (deskundigenverklaring)

Een leerling wordt op Saenstroom opdc als dyslectisch erkend als hij beschikt over een dyslexieverklaring uitgegeven door een deskundige. (De geldigheid van een dyslexieverklaring is onbeperkt).

De dyslexieverklaring bevat een onderkende en handelingsgerichte diagnose en wordt afgegeven op basis van psycho-didactische onderzoeken. Hoe uitgebreider (en recenter) het onderzoek, hoe gericht de begeleiding kan zijn. Behalve een didactisch onderzoek naar de lees- en spellingsproblemen is een cognitief vaardigheidsonderzoek zeer gewenst. Dit onderzoek geeft informatie over compensatiemogelijkheden en kan een rol spelen bij twijfel over de leercapaciteiten. (Zie ook Steunpunt Dyslexie Nederland).

Zonder dyslexieverklaring mag de school geen faciliteiten aanbieden bij het school- of eindexamen. Dat is dan ook de reden dat wij in het traject naar het examen toe, alleen leerlingen met een dyslexieverklaring (op basis van onderzoek) faciliteiten aanbieden (met uitzondering van enkele dyslexieverdachte leerlingen brugklas).

Dankzij het onderzoek, waarop de dyslexieverklaring is gebaseerd, kan de begeleiding vanaf binnenkomst in de brugklas, gedurende de gehele schoolperiode, gericht ingevuld worden. Daarnaast levert een goed onderzoek nuttige gegevens die bijdragen tot een betere determinatie op het eind van de brugklas.

Mogelijkheden tot ontheffing

Op grond van de wet op het voortgezet onderwijs artikel 11e sub 1 kunnen ouder(s)/ verzorger(s) van een leerling op het vmbo ontheffing aanvragen voor Frans of Duits.

Het dyslexieprotocol

1. Het basisonderwijs:

Alle leerlingen die zich aanmelden op Saenstroom opdc worden (tussen maart en mei) besproken door de toelatingscommissie en de zorgcoördinator.

Bij de overdracht wordt vermeld of de leerling in het bezit is van een dyslexieverklaring of dat er een vermoeden van dyslexie bestaat. De dyslexieverklaring moet met het aanmeldingsformulier meegezonden worden.

2. Het voortgezet onderwijs

Leerjaar 1:

Saenstroom opdc biedt de dyslectische leerlingen, voor zover mogelijk, faciliteiten om vanaf het begin van zijn/haar carrière in het VO zo goed mogelijk te functioneren. Dat kunnen basisfaciliteiten of uitgebreidere faciliteiten zijn, al naar gelang de dyslexieverklaring en/of het onderzoek aangeeft.

Dyslectische leerlingen worden door de dyslexiecoördinator op de hoogte gesteld van de werkwijze op het opdc. De dyslexiecoördinator voorziet de dyslectische leerlingen van een dyslexiekaart en leert hen hoe ze met hun dyslexie om moeten gaan binnen het voortgezet onderwijs. Mentor en vakdocenten worden geïnformeerd.

Alle nieuwe leerlingen worden in de eerste twee weken van het schooljaar getoetst op technisch lezen en spelling.

Als de uitkomst van het onderzoek versterkte aanwijzingen richting dyslexie aangeeft (NIO > 70 dle tl e.o. sp < 40) wordt er een Dyslexie Screening Test (DST) afgenomen door de dyslexiecoördinator. Mentor en vakdocenten worden geïnformeerd.

Op basis van de informatie van het basisonderwijs, de resultaten uit het technisch leesonderzoek en de screeningsresultaten wordt er een remedial teaching (RT) handelingsplan opgesteld. Gedurende een half jaar wordt er met de leerling extra geoefend om eventueel later didactische resistentie te kunnen vaststellen. Dit oefenen gebeurt tijdens de ingeroosterde lessen voor extra Taal en Rekenen in de klas en tijdens RT tijd buiten de klas.

Na een half jaar worden de Brustest voor technisch lezen, het drempeltoetsdictee en de dyslexie screening test herhaald en wordt gekeken of er vooruitgang geboekt is. Wanneer de leerling een psycholinguïstisch quotiënt (PLQ) scoort < 84 wordt de ouders voorgesteld om een dyslexieonderzoek te laten doen. Dit wordt binnen de school gedaan door de dyslexiecoördinator en wordt beoordeeld

door de GZ psycholoog die een dyslexieverklaring kan opstellen. De ouders wordt een vergoeding van € 100,00 gevraagd voor dit onderzoek. Het onderzoek vindt plaats tijdens schooltijd.

Na officiële vaststelling van dyslexie krijgt de leerling en zijn/haar ouders een uitnodiging om de verklaring op te halen. Dan zal hen uitgelegd worden wat dyslexie inhoudt, wat zij zelf kunnen doen en hoe we er op Saenstroom opdc mee omgaan. Ook krijgt de leerling een dyslexiekaart met daarop de compensaties, dispensaties, eventueel hulpmiddelen en plichten beschreven.

Leerjaar 2 en hoger

De dyslectische leerling heeft een dyslexiekaart die geldig is gedurende zijn/haar hele schoolloopbaan.

In de loop van de jaren kunnen, op basis van bevindingen, faciliteiten worden aangepast in overleg met dyslexiecoördinator. Aanpassingen worden verwerkt in het handelingsplan.

Het kan voorkomen dat, ondanks een goede inzet en intelligentie, prestaties onverwacht onder het vereiste niveau blijven. Leerlingen uit leerjaar 2 (en 1) die het vorig leerjaar nog twijfelachtig waren, kunnen in aanmerking komen voor een vervolgonderzoek en eventueel alsnog doorverwezen worden voor een onderzoek als resultaten achterblijven.

Schoolverlaters

Bij uitstromen worden de volgende dossierstukken meegestuurd:

- aanmeldingsformulier
- overdrachtsformulier POVO (primair-voortgezet onderwijs)
- onderwijskundig rapport
- dyslexieverklaring
- bekostigingsformulier
- NIO formulier (intelligentie onderzoeksresultaten)

3. Dyslexiecoördinator

De dyslexiecoördinator is gedurende de gehele schoolloopbaan aanspreekpunt voor ouders en leerlingen. In leerjaar 1 en 2 draagt zij (mede) zorg voor de screening, het uitvoeren van vooronderzoeken, het aanvragen van onderzoeken, voor een beperkte mate van remediëring, voor het toekennen van faciliteiten en is vraagbaak voor docenten.

De administratie vermeldt de individuele gegevens in het leerling volgsysteem (Magister).

De dyslexiecoördinator informeert de mentor (bijlage 3) en grijpt in als de mentor of de leerling aangeeft wanneer zich problemen voordoen. Zij draagt zorg voor kennismaking met de computersoftware van Kurzweil wanneer dat gewenst is.

4. De mentor

De mentor neemt de gegevens op in het leerlingdossier (de map). Hij wijst de vakdocenten op de gegevens in Magister. Aan het einde van het schooljaar (bij de warme overdracht) draagt de mentor er zorg voor dat de informatie

overgedragen wordt aan de nieuwe mentor, die vervolgens weer de vakdocenten informeert en verwijst naar Magister.

De mentor heeft regelmatig contact met de leerling en met de vakdocenten om erop toe te zien dat de afgesproken faciliteiten gerealiseerd worden. Hij volgt de vorderingen van zijn leerlingen .

De mentor bespreekt niet-dyslectische leerlingen met leerproblemen tijdens de leerling-bespreking. Hij/zij kan een dyslexie-screening aanvragen als hij/zij het vermoeden van dyslexie heeft.

5. De vakdocenten

Dyslexie is niet alleen een probleem bij talen, maar bij alle vakken.

Eenduidigheid in de aanpak en de begeleiding in de klas is noodzakelijk.

Vakdocenten moeten in staat zijn om bepaalde leerstoornissen te herkennen en ze moeten kennis hebben van bijkomende problemen. Zij geven deze informatie door aan de mentor. De vakdocenten zijn verder in staat om de compenserende en dispenserende maatregelen, vermeld op de dyslexiekaart, toe te passen. Van de vakdocenten wordt verwacht dat zij de dyslectische leerlingen positief benaderen, laten merken dat ze op de hoogte zijn van hun problemen en dat ze de leerlingen de faciliteiten willen bieden waar ze recht op hebben. De begeleiding van de leerling dient dan ook met name binnen de vakles plaats te vinden.

Elk team kan een scholingsbijeenkomst met betrekking tot dyslexie aanvragen.

Nieuwe vakdocenten ontvangen informatie over het dyslexiebeleid op

Saenstroom opdc en de toepassing in de praktijk via de map "nieuwe docenten".

Alle vakdocenten maken hun toetsen in het lettertype Verdana 12.

Handgeschreven toetsen zijn niet toegestaan. Waar mogelijk kunnen de toetsen digitaal aangeboden worden, zodat zij met behulp van Kurzweil gemaakt kunnen worden.

6. De leerling

De leerling moet leren omgaan met zijn dyslexie. Hij moet gefaciliteerd en gestimuleerd worden om zelf oplossingen te vinden voor zijn problemen en gemotiveerd te blijven. De leerling is zelf verantwoordelijk voor zijn eigen resultaten. Er is dus duidelijk sprake van een inspanningsverplichting.

Voorwaarde om een juiste ondersteuning te ontvangen is een actieve en open leerhouding.

Sommige faciliteiten hebben voorbereidingstijd nodig. Daarom moet de leerling zich houden aan de afspraken (al of niet vastgelegd in een contract) om die faciliteit te verkrijgen. Zo niet, dan kan de faciliteit niet verleend worden.

7. De ouders – de ouderraad

Ouders moeten op de hoogte zijn van wat de school hun kind te bieden heeft. Zij zijn daardoor beter in staat de vorderingen van hun kind kritisch te volgen en hun opmerkingen terug te geven aan de school.

De school organiseert (samen met de ouderraad) 1 centrale bijeenkomst in het begin van het jaar waarin ouders geïnformeerd worden over de manier van werken op Saenstroom opdc.

8. De zorgcoördinator

De zorgcoördinator maakt deel uit van de toelatingscommissie en voert intakegesprekken met de ouders van de nieuwe leerling. Wanneer een leerling op school komt met een dyslexieverklaring, geeft hij dit door aan de dyslexiecoördinator. Hij vraagt de ouders de verklaring naar school te sturen en brengt de ouders op de hoogte van het dyslexieprotocol. Wanneer leerlingen aangemeld worden met een vermoeden van dyslexie zal hij ook het dyslexieprotocol met de ouders bespreken. Ook dit wordt doorgegeven aan de dyslexiecoördinator.

9. Faciliteiten

Niet alle dyslectische leerlingen hebben dezelfde ondersteuning nodig. Een leerling heeft recht op die faciliteiten die in het deskundigheidsrapport en/of de dyslexieverklaring genoemd worden, voor zover de school dit kan realiseren. De leerling bepaalt zelf (samen met zijn ouders of verzorgers) van welke van die faciliteiten hij/zij gebruik maakt.

Als de faciliteiten niet expliciet genoemd worden in het onderzoeksrapport krijgt de leerling tot en met het examen de basisfaciliteiten:

Bij leesproblemen: meer tijd bij toetsen

Bij spellingsproblemen: meer tijd bij toetsen en een aangepaste normering bij spelling (Nederlands en moderne vreemde talen).

Belangrijk is dat leerlingen zo optimaal mogelijk gebruik kunnen maken van de faciliteiten waar ze recht op hebben.

Als het verlengen van de toetstijd ingewikkeld is kan er ook voor gekozen worden om het aantal opdrachten te verminderen.

Op school is er de mogelijkheid om de voorleessoftware van Claro Read te gebruiken. Deze software staat op alle leerlingcomputers in school. Als de leerling de software ook thuis wil gebruiken, kan bij Claro Read een usb stick met de software met korting gekocht worden voor € 97,50.

10. dyslexiekaart

Een leerling bij wie de diagnose "dyslexie" is gesteld, krijgt een gele dyslexiekaart op naam. Op deze kaart staan de faciliteiten die door de deskundige geadviseerd zijn in het onderzoeksrapport of in de dyslexieverklaring. De dyslexiekaart is individu gebonden en blijft de gehele schoolloopbaan geldig

11 A. Maatregelen om leergedrag te structureren

- Zet extra uitleg op papier
- Geef grammaticaregels
- Controleer of de opdracht begrepen is
- Geef leerlingen handreikingen hoe het beste te leren
- Geef bij de methode behorende software
- Leer een leerling technieken om zichzelf te controleren
- Spreek Nederlands bij de uitleg van een vreemde taal
- Zet huiswerk op het bord
- Geef hulp bij planning en maken huiswerk
- Geef aan wat een leerling wel en niet goed doet
- Sta alle hulpmiddelen toe die het lezen en schrijven vergemakkelijken

11 B. Maatregelen waardoor een leerling minder hinder ondervindt van zijn dyslexie

- Vergelijk de leerling niet met zijn klasgenoten
- Beoordeel het resultaat, niet de spelling
- Overhoor niet alleen schriftelijk
- Geef goede kopieën en foutloze dictaten
- Geef indien nodig vergrote teksten
- Geef extra tijd voor proefwerken
- Zorg voor een goede, overzichtelijke lay-out
- Sta gebruik van hulpmiddelen toe, zoals bv een laptop

12. Ontheffingen

Ontheffing VMBO

Op het vmbo mag de directeur na overleg met de ouders en de leerling, ontheffing verlenen voor het volgen van een tweede vreemde taal.

De directeur bepaalt tevens waaraan de ruimte die vrijkomt na ontheffing voor een bepaalde taal wordt besteed.

Een commissie bestaande uit de zorgcoördinator, de mentor en de betreffende vakdocent, adviseren hierin.

Een verzoek tot ontheffing van het lesprogramma komt altijd van de ouder(s)/verzorger(s) en wordt gericht aan de directeur. Ontheffing kan pas toegekend worden na leerjaar 2. Het verzoek kan alleen tot positief resultaat leiden als aan de volgende voorwaarde wordt voldaan:

- De leerling is in het bezit van een dyslexieverklaring met een onderkende, verklarende en handelingsgerichte diagnose.
- De leerling beschikt over een cognitief vaardigheidsonderzoek.
- De leerling heeft zich aantoonbaar ingezet voor de bepaalde taal.
- De leerling maakt aantoonbaar gebruik van strategieën die hem/haar zijn aangeboden.
- De leerling heeft aantoonbaar capaciteiten voor het volgen van vmbo onderwijs, maar is hier door zeer ernstige dyslexie niet toe in staat.